

The formation of the digital competence of the future primary school teacher to use digital educational resources is carried out in stages: at the first stage, the determining factor is the creation of motivation to use digital educational resources in primary school and the implementation of existing (initial) competencies in the process of professional pedagogical training; the second stage envisages the acquisition of experience in solving professional tasks of an elementary school teacher with the help of digital educational resources based on general professional content; at the third stage, the experience of solving professional tasks of an elementary school teacher is improved with the help of digital educational resources during the study of academic disciplines.

To form digital competence in the future teacher, the main teaching methods are: the method of projects and the method of appropriately selected tasks. It is the implementation of projects in both educational and future professional activities that ensures the development of critical thinking, creativity, and independence. Application of the method of appropriately selected tasks, in the process of forming digital competence in the future primary school teacher, allows you to use tasks for: mastering theoretical material; illustrations and consolidation of theoretical material.

We see the prospects for further scientific research in the substantiation of pedagogical conditions that contribute to the successful formation of digital competence of future primary school teachers.

Key words: *digital competence, digital technologies, digital educational resources, educational environment, future primary school teachers, higher education institution.*

УДК 378.016:37.013]:331.552

Андрій Фрицюк

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ORCID ID 0009-0003-2351-2295

DOI 10.24139/2312-5993/2023.08-09/164-174

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ: СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ

У статті характеризуються різні підходи до тлумачення поняття «професійна мобільність», уточнено сутність поняття «професійної мобільності майбутніх учителів», яке визначено як інтегративну, динамічну особистісну якість, що передбачає внутрішню свободу, здатність самостійно знаходити шляхи вирішення конкретних дидактичних завдань, виявляти нетрадиційне мислення; якість, що базується на стійких цінностях та потребі у саморозвиткові, здатності швидко реагувати на зміни в соціумі завдяки власній професійній компетентності, здатності швидко адаптуватися до реальних життєвих ситуацій.

Ключові слова: *мобільність, майбутні вчителі, професійна підготовка, професійна мобільність.*

Постановка проблеми. Науковці наголошують, що динамічність різномасштабних змін у всіх сферах життя сучасного людства актуалізує проблему формування мобільності як виняткової особистісної якості майбутніх педагогів. Суспільство зацікавлене у таких фахівцях, які вміють думати самостійно і вирішувати

різноманітні проблеми, самостійно застосовувати знання, одержані в процесі навчання; володіють критичним і творчим мисленням; уміють здобувати нові знання, здатні до самонавчання, самоосвіти (Пріма, Р. М., 2017). Все це стосується майбутніх учителів.

І тому важливим завданням сьогодення є підготовка в педагогічних університетах професійно мобільних педагогів, адже саме фахівців, які вміють аналізувати мінливі соціально-економічні тенденції, приймати і реалізовувати нестандартні рішення в ситуації ринкової конкуренції потребує сучасне українське суспільство. Держава має забезпечити підготовку кваліфікованих кадрів, зокрема, вчителів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, опанування та впровадження нових технологій, конкурентноспроможних на ринку праці, як визначено в Національній доктрині розвитку освіти. В цих умовах одним із найважливіших завдань професійної освіти є формування професійно мобільних фахівців (Коробко, Н. В., 2016).

Погоджуємося з Р. Прімою в тому, що нині спостерігається значне зростання інтересу і наукового, і суто практичного до проблеми формування професійної мобільності педагога, оскільки професійна мобільність є основою конкурентоздатності сучасного фахівця, підготовка якого здійснюється в умовах інтеграції вітчизняної освіти в загальнолюдське європейське співтовариство (Пріма, Р. М., 2016). Власне, ці нові вимоги, які висуває до майбутніх учителів суспільство, а саме, необхідність реагування на виклики сьогодення, необхідність прийняття і реалізації нестандартних рішень в ситуації ринкової конкуренції, необхідність адаптації до швидкозмінних умов, готовність до постійного оновлення своїх знань, потребують від майбутніх учителів професійної мобільності.

Аналіз актуальних досліджень. Професійну мобільність досліджували у різних аспектах, зокрема, як особистісну якість, що стосується: майбутніх учителів (Н. Брижак, Н. Грицькова, О. Кіліченко, Ю. Клименко, О. Козлова, Ю. Музиченко, Р. Пріма), майбутніх офіцерів (А. Ващенко), майбутніх фахівців аграрної сфери (І. Герасимова), соціальних працівників (Т. Гордєєва), викладачів вищої школи (В. Гринько), майбутніх економістів (Є. Іванченко), майбутніх психологів (В. Зубко), майбутніх менеджерів-аграріїв (Н. Кожемякіна), майбутніх магістрів педагогіки вищої школи в умовах сталого розвитку (Н. Коробко), майбутніх кваліфікованих робітників (Л. Сушенцева), майбутніх інженерів (І. Хом'юк) тощо. Крім того, досліджували

професійну мобільність фахівця як науково-педагогічну проблему (В. Володавчик), розвиток професійної мобільності викладачів інформатики у системі науково-методичної роботи коледжів (Т. Павлиш), проблему соціально-професійної мобільності сучасного фахівця у контексті реформування системи вищої освіти (Ю. Сачук), професійну мобільність як складову системи професійного розвитку сучасного фахівця (Н. Сургунд) тощо. Однак, варто констатувати, що процес підготовки до професійної мобільності майбутніх учителів у процесі вивчення педагогічних дисциплін не виступав предметом окремого наукового пошуку. Крім того, потребує уточнення саме поняття «професійної мобільності майбутніх учителів».

Метою статті є уточнення на основі аналізу наукової літератури з проблеми дослідження сутності поняття «професійної мобільності майбутніх учителів».

Виклад основного матеріалу. Варто зазначити, що мобільність є предметом дослідження філософів, соціологів, психологів, педагогів. Так, філософський напрям дослідження професійної мобільності особистості пов'язаний здебільшого з розглядом цієї якості як системно-інтегративної характеристики, що детермінує фаховий розвиток і становлення професійно успішної людини (К. Роджерс та ін.) (Пріма, Р. М., 2016).

У соціологічному контексті виокремлюють різні види мобільності (академічна, соціальна, соціально-професійна, соціокультурна, трудова тощо) (І. Василенко, Н. Коваліско, Д. Прохоренко та ін.) (Пріма, Р. М., 2016).

Л. Грибова, розглядаючи професійну мобільність як один із критеріїв ефективності підвищення кваліфікації фахівців, визначає переважні тенденції соціальної мобільності в Україні, які зумовлені об'єктивним і суб'єктивним сприйняттям економічних, соціальних, політичних, психологічних змін, що відбуваються в суспільстві протягом останніх 20 років. Такими тенденціями є масова примусова, недобровільна міжпрофесійна мобільність, зумовлена кризовим станом суспільства в період інституціональних змін, який знижує попит на деякі професії та сприяє виникненню безробіття; низхідні соціальні переміщення як домінантні тенденції у процесах соціальної мобільності для абсолютної більшості населення; зміна професії як складник стратегії виживання; примус до самозайнятості без професійної перекваліфікації; рух у низхідному напрямку суттєво

переважає рух у висхідному напрямку; стратегії успіху властиві переважно молоді у той час, як для середнього та старшого покоління характерні стратегії виживання (*Грибова, Л., 2015*).

Мобільність у педагогічній сфері – це особлива якість особистості, що формується в процесі навчання і виховання та має важливий вплив на професіоналізм майбутнього фахівця (*Брижак, Н. Ю., 2016*). Тому під час формування професійної мобільності студентів педагогічних університетів варто враховувати специфіку їхньої майбутньої професійної діяльності.

Велике значення у процесі формування професійної мобільності особистості мають такі чинники, як: вплив на становлення майбутнього вчителя соціально-економічних криз; модернізація системи вищої освіти; впровадження сучасних інформаційних технологій, наявність запасу знань; чітке усвідомлення своїх професійних обов'язків (*Брижак, Н. Ю., 2016*). Їх також варто враховувати.

Варто зазначити, що фундаментальною працею для науковців, котрі займаються проблемою професійної мобільності є дослідження П. Сорокіна «Соціальна мобільність», яке було видане в 1927 р. у Нью-Йорку. Практично в усіх дослідженнях, що стосуються професійної мобільності зустрічаємо посилання на це глибоке дослідження.

Так, наприклад, Р. Пріма, посилаючись на першоджерело, підтверджує загальноприйнятту думку про те, що П. Сорокін першим увів систему основних понять, що є нині загальновизнаними не лише для дослідників соціальної мобільності, а й професійної мобільності також. Варто зазначити, що П. Сорокін загалом розуміє мобільність як перехід, переміщення індивіда з однієї позиції в іншу всередині соціального простору. З-поміж двох основних типів мобільності науковець визначає горизонтальну й вертикальну. Горизонтальна передбачає перехід індивіда від однієї соціальної позиції до іншої, що знаходиться на тому ж рівні (соціальному прошарку), а також територіальне переміщення (зміна місця проживання). Вертикальна мобільність – це перехід індивіда чи соціального об'єкта від одного соціального прошарку до іншого, зміна соціального статусу (нова позиція в суспільстві). Крім того, науковець, залежно від напрямку вертикального переміщення визначає два види мобільності: висхідна й низхідна. У контексті соціальної мобільності їх трактують як соціальний підйом чи соціальний спуск (*Пріма, Р. М., 2016*).

Загалом термін «мобільність» означає рухливість, готовність до швидкого виконання завдання. У науковий обіг він був уведений соціологами для визначення явищ, що характеризують переміщення соціальних груп та окремих людей у соціальній структурі суспільства (соціальна мобільність) (Сушенцева, Л. Л., Сушенцев, О. О., 2016). Саме в контексті соціальної мобільності досліджувалася ця якість на початку минулого століття.

Варто зазначити, що психологічною основою професійної мобільності особистості є динамізм її мотиваційних, інтелектуальних і вольових процесів, завдяки чому створюється індивідуальне поле готовності до професійної мобільності. Надаючи особливе значення у формуванні професійної мобільності мотиваційній сфері особистості, науковець наголошує, що саме мотиваційна сфера обумовлює цілеспрямований, свідомий характер дій людини й визначає потенційні можливості особистості, що вкрай важливо в ситуації невизначеності. При формуванні професійної мобільності на перше місце виходить не знаннявий її компонент і навіть не формування професійно важливих якостей, а, насамперед, психологічна (у тому числі мотиваційна) готовність до професійної мобільності (Пілецька, Л. С., 2013). Це варто враховувати під час формування професійної мобільності майбутніх учителів.

Зважаючи на характеристики професійної мобільності, запропоновані науковцями, нам ближчим видається розуміння цього терміну не як діяльності людини, що детермінована подіями, які змінюють середовище, результатом чого виступає самореалізація людини в професії й житті і не як процесу перетворення людиною самої себе й оточуючого її професійного й життєвого середовища, а як якості особистості, яка забезпечує внутрішній механізм розвитку людини через сформованість ключових, загальнопрофесійних компетентностей (Пілецька, Л. С., 2013). Саме таке розуміння професійної мобільності майбутніх учителів взято нами в дослідженні за основу.

Запропоноване науковцем В. Зубко визначення «професійної мобільності майбутніх психологів» є, на наш погляд, досить влучним. Науковець розуміє її як інтегративну особистісну якість, що виявляється у здатності успішно переходити від одного виду діяльності в роботі до іншого, а також володіти високим рівнем професійних знань, здатністю їх удосконалювати та постійно оновлювати, самостійно визначати оптимальні способи виконання

завдань у галузі діяльності (Зубко, В. С., 2021). Таке визначення можна вважати, до певної міри, універсальним, тобто таким, що є властивим не лише майбутнім психологам, а й здобувачам інших спеціальностей, у тому числі, педагогічних.

Класифікуючи мобільність за часовою ознакою, суб'єктом та спрямуванням мобільності, Р. Пріма визначає інтрагенераційну мобільність (охоплює всі види мобільності протягом життя покоління) та інтергенераційну (міжпоколінну), що розглядається як у ретроспективному, так і в проєктивному планах (порівняння фактичного професійного статусу дітей і батьків, оцінка професійних перспектив дітей тощо). За суб'єктом науковець визначає мобільність індивідуальну і групову; за спрямуванням – внутрішню (в межах освітньо-професійної діяльності) та зовнішню (між освітою й іншими сферами діяльності) (Пріма, Р. М., 2016).

На потенційну і фактичну мобільність поділяє цю якість Н. Коваліско. При цьому потенційну науковець розуміє як наявність схильностей, бажання, прагнення людини змінити соціальний статус, соціальну позицію. Цей стан триває в часі між прийняттям рішення про мобільність і фактично мобільністю або ж уникненням її. Період потенційної мобільності неоднаковий у різних індивідів. Критичний рівень потенційної мобільності приводить до фактичної мобільності. Фактичну мобільність науковець розуміє як зміну статусу людини, її перехід в іншу групу під дією об'єктивних і суб'єктивних чинників, умов та стимулів, зауважуючи при цьому, що перетворення потенційної мобільності в фактичну залежить від обставин, від того, наскільки орієнтація на зміну статусу буде сприяти або, навпаки, перешкоджати здійсненню цих намірів (Коваліско, Н. В., 1999).

Професійну мобільність Є. Іванченко пов'язує із здатністю успішно переключатися на іншу діяльність або змінювати види діяльності в сфері освіти; умінням ефективно використовувати систему узагальнених професійних прийомів для виконання будь-яких завдань у сфері освіти, порівняно легко переходити від одного виду діяльності до іншого; володінням високим рівнем узагальнених професійних знань, досвідом їх удосконалення та самостійного здобування (Іванченко, Є. А., 2005). З таким визначенням можна цілком погодитися.

Також цілком погоджуємося з Р. Прімою, яка вважаючи мобільність феноменом зі складною структурою, пояснює намагання науковців класифікувати мобільність їхнім прагненням до глибинного

аналізу і повноти розкриття його змістової сутності як інтегративної якості особистості, що поєднує сформовану внутрішню потребу у професійній мобільності, здатність і готовність до неї, ключові кваліфікації і компетенції. При цьому підґрунтям формування професійної мобільності майбутніх фахівців науковець вважає саме «ключові кваліфікації», що готують фахівців до зміни і засвоєння нового фаху та професії, забезпечують готовність до інновацій у професійній діяльності (Пріма, Р. М., 2016).

Заслуговує на увагу визначення професійної мобільності Р. Прімою, описане нею на основі аналізу праць інших науковців, як: якості особистості, що забезпечує внутрішній механізм розвитку людини через сформованість ключових, загальнопрофесійних компетенцій; діяльність фахівця, детермінована динамічно змінними умовами середовища, результатом якої є самореалізація людини у професії і житті; процес перетворення людиною самої себе, розв'язання життєво важливих проблем і знаходження способів сприятливого функціонування у професійному середовищі (Пріма, Р. М., 2016). У контексті нашого дослідження ми розглядаємо професійну мобільність майбутніх педагогів у першому аспекті, а саме, як якість особистості, що забезпечує внутрішній механізм розвитку майбутніх учителів через сформованість у них ключових, загальнопрофесійних компетенцій.

Цілком погоджуємося з Р.Прімою в тому, що професійна мобільність у педагогічній сфері має особливості, пов'язані зі специфікою професійної діяльності, й виявляється у готовності та здатності до змін, зокрема, на трьох рівнях: *на рівні якостей особистості* (цілеспрямованість, відкритість до змін, наполегливість, здатність до самопізнання, самостійність, самокритичність), *на рівні характеристик діяльності* (адаптивність, гнучкість, уміння прогнозувати, досягати успіхів, креативність), *на рівні процесів професійного розвитку, самовдосконалення* (готовність до змін, адекватні уявлення про свої можливості, змобілізованість щодо зміни ситуацій, передбачення можливих результатів тощо) **Ошибка!** *Источник ссылки не найден.*(Пріма, Р. М., 2017).

Н. Коробко визначає професійну мобільність майбутніх магістрів педагогіки вищої школи як полікомпонентну, інтегровану, динамічну якість особистості, що забезпечує оптимальну зміну власної професійної стратегії в соціумі (Коробко, Н. В., 2016). Тобто, на думку

науковця, професійна мобільність є важливим засобом активізації професійного самовизначення здобувачів, актуалізації їхніх внутрішніх резервів і можливостей, формування готовності студентів до самореалізації у майбутній професійній діяльності.

Л. Сушенцевою визначено, що професійна мобільність майбутнього фахівця – це інтегрована якість особистості, що необхідна для її успішної життєдіяльності в умовах сучасного ринку праці. Вона виявляється в професійній діяльності і забезпечує самовизначення й самореалізацію в житті і праці на основі сформованості ключових компетенцій та базових професійних (ключових) кваліфікацій і прагненні особистості змінити не тільки себе, а й професійне поле та життєве середовище. Професійна мобільність передбачає готовність фахівця до зміни виконуваних професійних завдань, до зміни робочого місця, здатність швидко освоювати нові види робіт, нові спеціальності (Сушенцева, Л. Л., 2011). Усе це, звісно, стосується й майбутніх учителів.

Є. Іванченко розглядає професійну мобільність майбутніх фахівців як інтегровану якість особистості, що виявляється у: здатності успішно переключатися на іншу діяльність або змінювати види діяльності у сфері діяльності; вмінні ефективно використовувати систему узагальнених професійних прийомів для виконання будь-яких завдань у згаданих сферах та порівняно легко переходити від одного виду діяльності до іншого; володінні високим рівнем узагальнених професійних знань, досвідом їх удосконалення та самостійного оволодіння; готовності до оперативного відбору і реалізації оптимальних способів виконання завдань у галузі діяльності, спираючись на передові світові тенденції; орієнтації в кон'юнктурі ринку праці (Іванченко, Є. А., 2005). Низка характеристик є важливою для майбутніх учителів також.

О. Кулінченко розуміє професійну мобільність як інтегративну якість, що поєднує сформовану потребу особистості у змінах, актуалізовані когнітивні здібності і певні особистісні якості, а також знання і вміння, що визначають готовність до прийняття рішень у разі змін завдань професійної діяльності, самоусвідомлення особистістю необхідності корекції професійного шляху, що сформоване на основі рефлексії (Кулінченко, О. С., 2017).

Формування професійної мобільності майбутніх учителів має значний позитивний вплив на розвиток їхньої конкурентоздатності, що здійснюється в системній єдності змісту освітнього процесу і

психолого-педагогічного супроводу розвитку конкурентоздатності студентів (за допомогою системи діагностування, консультування, тренінгів) та конкуренто-розвивальної діяльності педагогів (консультаційне і методичне забезпечення вибору педагогами індивідуально-орієнтованого змісту, засобів і методів навчання і виховання студентів) (Грибова, Л., 2015).

Отже, основою професійної мобільності особистості є динамізм її мотиваційних, інтелектуальних і вольових процесів, завдяки чому створюється індивідуальне поле готовності до професійної мобільності, наголошує Л. Сушенцева (Сушенцева, Л. Л., 2011). З цим твердженням науковця повністю погоджуємося.

Таким чином, аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми з точки зору соціології, психології, педагогіки дав можливість зробити висновок, що найбільш продуктивним у дослідженні цієї складної інтегративної особистісної якості є міждисциплінарний системний підхід. Варто відзначити важливу суттєву характеристику професійної мобільності майбутніх учителів – її незавершеність у процесі професійної підготовки в педагогічному університеті, оскільки ця особистісна якість розвиватиметься у них впродовж усієї професійної діяльності й постійно потребуватиме вдосконалення.

Висновки. Отже, професійну мобільність майбутніх учителів ми розглядаємо як інтегративну, динамічну особистісну якість, що передбачає внутрішню свободу, здатність самостійно знаходити шляхи вирішення конкретних дидактичних завдань, виявляти нетрадиційне мислення; якість, що базується на стійких цінностях та потребі у саморозвиткові, здатності швидко реагувати на зміни в соціумі завдяки власній професійній компетентності, здатності швидко адаптуватися до реальних життєвих ситуацій.

Перспектива подальших досліджень полягає у визначенні, обґрунтуванні й експериментальній перевірці педагогічних умов формування професійної мобільності майбутніх учителів та їхній експериментальній перевірці.

ЛІТЕРАТУРА

- Брижак, Н. Ю. (2016). Професійна мобільність як фахова якість майбутнього вчителя. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 1 (38), 67–70. (Bryzhak, N.Y. (2016). Professional mobility as a professional quality of the future teacher. *Scientific bulletin of the Uzhhorod National University: Series: Pedagogy. Social Work*, 1 (38), 67–70).

- Грибова, Л. (2015). Професійна мобільність як один із критеріїв ефективності підвищення кваліфікації фахівців. *Педагогіка вищої та середньої школи*, 44, 198–203. (Hrybova, L. (2015). Professional mobility as one of the criteria for the efficiency of professional development. *Higher and secondary school pedagogy*, 44, 198–203).
- Зубко, В. С. (2021). *Підготовка майбутніх психологів до професійної мобільності в умовах педагогічного університету* (дис. ... канд. пед. наук: 015 Професійна освіта). Вінниця. (Zubko, V. S. (2021). *Preparation of future psychologists for professional mobility in the conditions of a pedagogical university* (diss. ... candidate of pedagogic sciences: 015 Professional education). Vinnitsa).
- Іванченко, Є. А. (2005). *Формування професійної мобільності майбутніх економістів у процесі навчання у вищих навчальних закладах* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). О. (Ivanchenko, E. A. (2005). *Formation of professional mobility of future economists in the process of training in higher educational institutions* (author's dissertation ... candidate of pedagogic sciences: 13.00.04). O.).
- Коваліско, Н. В. (1999). *Трудова мобільність в умовах регіонального ринку праці* (дис. ... канд. соціол. наук). Львів. (Kovalisko, N. V. (1999). *Labor mobility in the conditions of the regional labor market* (diss. ... candidate of social sciences). Lviv).
- Коробко, Н. В. (2016). Формування професійної мобільності майбутніх магістрів педагогіки вищої школи в умовах сталого розвитку. *Theory and methods of educational management*, 1 (17). URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v17_16/14_korobko.pdf (Korobko, N. V. (2016). Formation of professional mobility of future masters of pedagogy in higher education in conditions of sustainable development. *Theory and methods of educational management*, 1 (17). URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v17_16/14_korobko.pdf).
- Кулінченко, О. С. (2017). Сутність професійної мобільності як міждисциплінарного поняття. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*, 2 (3), 159-164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_2%283%29_30 (Kulinchenko, O. S. (2017). The essence of professional mobility as an interdisciplinary concept. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Psychological Sciences*, 2 (3), 159-164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_2%283%29_30).
- Пілецька, Л. С. (2013). Професійна мобільність особистості: психологічний аспект аналізу. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*, 3, 197–202. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipp_2013_3_35 (Piletska, L. S. (2013). Professional mobility of the individual: psychological aspect of the analysis. *Theoretical and applied problems of psychology*, 3, 197–202. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipp_2013_3_35).
- Пріма, Р. М. (2017). Формування професійної мобільності вчителя – стратегічний напрям у сучасній освіті. *Педагогічний пошук*, 3, 18-20. (Prima, R. M. (2017). Formation of professional teacher mobility is a strategic direction in modern education. *Pedagogical search*, 3, 18-20).
- Пріма, Р. М. (2016). Формування професійної мобільності майбутнього вчителя: вектори наукових досліджень. *Педагогічна освіта: теорія і практика*.

Психологія. Педагогіка, 25, 40–45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2016_25_9 (Prima, R. M. (2016). Formation of professional mobility of the future teacher: vectors of scientific research. *Pedagogical education: theory and practice. Psychology. Pedagogy*, 25, 40–45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2016_25_9).

Сушенцева, Л. Л. (2011). *Формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах: Теорія і практика*. Кривий Ріг : «Видавничий дім». (Sushentseva, L. L. (2011). *Formation of professional mobility of future skilled workers in vocational and technical educational institutions: Theory and practice*. Kryvyi Rih: "Publishing House".).

Сушенцева, Л. Л., Сушенцев, О. О. (2016). Вплив професійної мобільності на конкурентоздатність фахівця на сучасному ринку праці. *Молодий вчений*, 4 (31). Квітень, 568-572. (Sushentseva, L. L., Sushentsev, O. O. (2016). The impact of professional mobility on the competitiveness of a specialist in the modern labor market. *Young scientist*, 4 (31). April, 568-572).

SUMMARY

Frytsiuk Andrew. Professional mobility of future teachers: the essence of the concept.

The article describes the requirements that society puts forward for future teachers. These are the following requirements: the need to respond to modern challenges, the need to make and implement non-standard decisions in a situation of market competition, the need to adapt to changing conditions, readiness to constantly update their knowledge. This requires professional mobility from future teachers. The article proves that mobility in the pedagogical field is a special quality of the individual. It develops in the process of education and upbringing; it has an important influence on the professionalism of the future specialist. During the formation of professional mobility of future students, it is necessary to take into account the specifics of their future professional activity. The following circumstances are of great importance in the process of formation of professional mobility of an individual: the influence of social and economic crises on the formation of a future teacher; modernization of the higher education system; introduction of modern information technologies, availability of a stock of knowledge; clear awareness of one's professional duties. The article proves that professional mobility in the pedagogical field has specific features. These features are related to the specifics of professional activity. They are manifested at the level of personal qualities (purposefulness, openness to change, perseverance, ability to self-discovery, independence, self-criticism), at the level of activity characteristics (adaptability, flexibility, ability to predict, achieve success, creativity), at the level of processes of professional development, self-improvement (readiness for changes, adequate ideas about one's capabilities, prediction of possible results).

Key words: *mobility, future teachers, professional training, professional mobility.*